

NAPREDNJAK

NEJUNAČKOME VREMENU U PRKOS!

RUKOPISI SE NE VRACAJU. -
PISMA I POŠILJKE NEPLA-
-- ČENE NE PRIMAJU SE. --
OGLASI SE RACUNAJU 16 PA-
RA PO PETIT RETKU, A ZA
VIŠE PUTA PO POGODBI.
PRIOPĆENJA I ZAHVALE 20
-- -- PARA PO RETKU. -- --

Pretplata: za Šibenik (donošenjem kući) godišnje Kr. 5.— za Austr.-
Ugarsku Monarhiju godišnje kr. 6.50 — za inozemstvo godišnje kr.
8.50 — Pojedini broj u mjestu 8 para, vani 10 para.

IZLAZI SVAKOG PETKA.

Odgovorni urednik: A. - VJEKOSLAV TRINAJSTIĆ.
Izdavač, vlasnik i tisak „Pučka Tiskara“ D.r V. Njadica i drugovi
u Šibeniku.

Pa kaj nas briga!

Plijene naš list, plijene naše misli, naše želje kad ih iznesemo štampom pred javnost. Nema broja da naš »Naprednjak« nije većim dijelom vas bio. A »Naprednjak« im dovikuje, a i mi svi: — Pa kaj nas briga!

Naše državno odvjetništvo čim grane petak raskolači oči, sjedne sa bojevnom voljom za cenzorski sto, pruži ruke, potegne uz lakte rukave, naoštri modru olovku i čeka sa zakonikom u ruci kad će da bane »Naprednjak«, da mu skroji bijelo ruho. I ono nemilosrdno kroji i križa i kiti paragrafima, a »Naprednjak« dovikuje: — pa kaj nas briga!

Rečeš narodu dvije riječi u listu o ovome divskom ratu na Balkanu, o ratu, koji se bježe za slobodu, za život, za čast i dostojanstvo nekoliko milijuna raje, vjekovima gažene, trvene, crpljene, na kolac nabijane, po bojištima svijeta tjerane, da se bježe za... hm!... za sve, svašta i svakoga, proti svemu, svatome i svakomu (dobru), samo ne za... hm!... samo ne proti svojoj po... dre... djen... (e basta) i sličnu tome; rečeš, velju, dvije tri, a on te oklapa paragrafom nemilice i stupci Naprednjakovi se bježe ko snijeg u gori. Zli su, prezli su s nama kao ni s kime, nu »Naprednjak« im ipak dovikuje: — Pa kaj nas briga!

Spomenemo sasma bezazleno jedno ime, koje označuje jedan geografski pojam, spomenemo nama dragu n. pr. Jugoslaviju, kliknemo dvaputa to tako muzikalno, tako zvonko, tako sonorno ime, koje u pokliku zanesena srca zvuči, odjekuje od grudiju do grudiju, od pameti do pameti kao trublja jerihonska,

koja budi nade — a modra olovka neda ni geografiji mira i hoće da pridruži zvonko ime Jugoslavije i sinfoničku snagu, koja iz njega probija i prodire u naša srca, ispunja naše grudi, podiže naše misli onamo, onamo, visoko, daleko, što se nekako kao u budućnost gubi.

Geografijo, Jugoslavijo! milo zvučiš, čuderno nas opajaš! Mi smo ovdje, evo nas na geografskom tlu, a Ti ćeš doći, mi Te čekamo; — al što velju, Ti si već ovdje, na ovom si geografskom tlu isto košto je na ovom tlu i državni odvjetnik i njegov sto a na stolu olovka njegov. A, neće li da on prizna tu divnu, očitu geografsku istinu, već sudi po svojoj prijeko i poprijeko, — pa kaj nas briga za preki sud!

Geografijo! Jugoslavijo - Sinfonijo! slatko Te je izgovorit! Rado, iz duše Te izgovaramo svi, ma i ne bili geografi.

Oni, što su kradomice iznosili slatke smokve iz Atike u svijet, imahu svoje, sikofante, a Ti, divna rodna Sinfonijo, ni ti si smokva, ni ti Te donosimo kao slatki smokvin plod iz Atike, pak ipak i mi imamo svoje sikofante. Kao da smo kontrobandijeri kakvi. Pa, — pa kaj nas briga!

Jugoslavijo! Ti si ipak i jedan značajan, važan i poznat geografski pojam, koji obuhvaća jedan dio zemaljske kore te leži megju četiri geografski važna i poznata mora, pojam, u koji spadaju brda i doline, rijeke i planine, uopće komad zemlje, na kom nekim našima — slijepcima li, mudracima li? — oni iz Beča hoće da nude opsenu nacionalizma; — pojam, u koji spada i onaj komad zemlje, na kome su braća braći grmljavinom topova navijestila slobodu, kad je

pred osvetničkim vojskama gordijski uzao bio presječen plamenim mačem novovjekih Aleksandara Mačedonskih. Mi ovo govorimo sasma geografski i, molimo, nek nas se ovako i shvati. A neće li ko il ne može — pak kaj nas briga! Jesmo li mi zar krivi?

Mi ovom geografskom položaju, ovom milom parčetu zemljine kore i svemu letećem, gmižućem i živućem na njemu posvećujemo svoje nade, svoje životne snage, život svoj, ljubav neodoljivu svoju. Mi smo pjesnici, bezazleni.

Ovo geografsko parče nama je Sinfonija velebnija od one sedme Betovenove, moćnija, snažnija, jačih slobodnih uzmaha od prve Brahmsove, nada sve milija, jer iz nje nam struji, iz nje bruji nama naša rodna, poznata duša našoj muzična poezija, koja nas do opojnosti i omamljenosti zanosi čim osjetimo prvi mirisni val prvog akorda njezina. To je muzična poezija naša, nas Slavjana na jugu. A, ako je drugi ne razume, ako drugima »stonava«, kaj nas briga!

Mi pišemo jedno geografsko, nevino ime, modra olovka premrči ga; mi pišemo samo tri mora, modra olovka premrči ih; mi doslovce i prosto prevedemo par stranica iz Bahrovih »austriaca«, koje je djelo u Beču cenzurovano, te se u svim knjižarama (i kod našeg Grimana) prodaje i slobodno čita, i taj prosti prevod modra olovka križa; pišemo o kličanju i rasvjeti, olovka mrči; pišemo o cvijeću i karanfilima, olovka modra i to pokida. Nama ne ostaje drugo neg da se bacimo na geografsku znanost i muzičnu poeziju u nadi, da modra olovka neće kušati soriti brda i planine il prekinuti poleće akorde.

Akord je harmonija složnih glasova,

a prvi su akordi velike Sinfonije već jeknuli, polećeli preko geografskog parčeta, smještenog medju poznata još prije Hrista četiri mora; na tom zemljinom parčetu sve duše svega živućeg tu Sinfoniju čute, osjećaju, pjevaju i Ona se iz tih duša ori snažna, veličajna, stihijska.

U slozi sastavnih akordnih glasova neodoljiva je, kano Istina.

A istina veli: Nič nam ne moreju kad smo složni.

Pa kaj nas briga!

bv.

Eduardo Cimbali:

Nacionalizam i novo internacionalno pravo.*

Nacionalizam naroda valja proučavati u dvama velikim i svečanim momentima: u momentu robstva i u momentu neodvisnosti.

U momentu robstva nacionalizam je sve ono, što jedan narod zamisli i radi e da postigne svoju neodvisnost.

U doba postignute neodvisnosti, nacionalizam je sve ono, što narod zamisli i radi e da osnaži svoju socijalnu moć i da množi u narodu bogatstvo, znanje, trgovinu i upliv, bolje i u većoj mjeri, te u manje vremena od drugih naroda.

Koli u prvoj toli u drugoj dobi nacionalizam mora da bude stalna i općenita provedba svetog i neporočnog prava, a ne učinak nepoštenog i pogrdnog zločina.

Nacionalizam je zločin, kleti i nepošteni zločin, a ne pravo, kad jedan narod, da postigne svoj nacionalni cilj,

*) Prevedeno iz knjige: „Il Nacionalismo giudicato da letterati, artisti, scienziati, giornalisti, uomini politici italiani.“

PODLISTAK.

Maksim Gor'ki.

2

Drug.

(Nastavak).

A ovi mrki i izgledniji ljudi s nepovjerenjem upijali su svu tu glazbu novih riječi, glazbu, koju je njihovo srce odavno nejasno željkovalo. Oni pridizahu glavu malo po malo i trgahu okove varljivih i laskavih laži, s kojima ih je bilo sputalo nasilje grabežnih i moćnih.

I eto, gdje u taj život mukle i prigrušene jarosti, u ta srce otrovana neprestanim uvrijedama, u te svijesti sputane varljivim lažima znanosti silnika, u taj teški i tužni život, pun gorčine, poniženja, dopira riječ prosta i jasna: — Druže!...

Ta riječ ne bijaše nova za njih, čuli su je, a i izgovarali je, ali dotle je imala neki prazni i beznačajni zvuk, kao sve poznate riječi, koje se mogu zaboraviti bez ikakvog željenja.

Ali sada ta riječ jasna i snažna imadjaše drugčiji zvuk, drugčiju dušu. U njoj se osjećalo nešto svježa, što se blista, nešto uglačanoga poput briljanta. Oni je prigriše i počеше oprezno da je izgovaraju pomećući je nježnošću u svom sreću poput majke, kad gleda i ljuljuška nekako čedo u bešici.

I što su dublje prodirali u bistru dušu riječi, sve im se svjetlijom, značajnijom i jasnijom činila: — Druže! — govorahu.

Osjećali su, da se ta riječ pojavila, da ujedini čitav svijet, da pridigne sve ljude na visinu slobode, da ih spoji novim vezama, jakim vezama uzajamnog poštovanja, poštovanja čovječje slobode i ljubavi za njegovo vaskresenje.

Kad se ova riječ nastanila u srcima robova, oni prestaše biti robovima i jednog dana objaviše gradu i svim njegovim područjima djelatnosti veliku čovječansku riječ:

— Neću!

Tad se život zaustavi, jer oni bijahu ona snaga, koja ga je kretala, oni i niko više. Zaustavi se bujica vode, oganj se ugasi, grad utonu u tminu, a silni osjetiti se slabim.

Strah oblada dušama silnika i daveći se u vlastitom gnjevu moradoše da suspregnu svoju srdžbu prema buntovnicima, iznenađeni i poraženi njihovom snagom.

Kostur gladi pojavio se pred njima i sinovi njihovi zaplakaše.

Kuće i hramovi, u tmini, izgubiše se u kaosu beživotnog željeza i kamenja. Zlokobni muk sa smrtonosnom maglom raširiše se po ulicama, zašto — jer je snaga, koja ga je kretala, upoznala samu sebe i rob bješe našao čudotvornu nepobjedivu riječ, kako da izrazi svoju volju, oslobodio se ugnjetavanja i upoznao je svoju snagu, snagu stvoritelja.

Svi dani bijahu dani očajanja za silnike, za one koji su mislili, da su gospodari života. Svaka noć vrijedila je hiljadu noći — tako bijahu guste tmine, tako su bijedno tinjale svjetiljke u mrtvom gradu, i tad se on — od stoljeća sazdan, ta gadna nakaza što sisaše ljudsku krv, pokaže pred njima u svoj svojoj bijednoj ništavosti kao bijedna rpa kamenja i drvla. Zatvoreni hladni i tužni prozori kuća gledahu na ulice, po kojima su smjelo koracali pravi gospodari života.

I oni su bili gladni i gladniji od drugih, ali oni su bili priviknuti i tjelesne patnje nijesu bile za njih tako strašne kao one gospodarâ života i nijesu gazile oganj njihovih duša. U njima je buktila svijest vlastite snage, predosjećaj pobjede sjao se u njihovim očima.

I koracali su po ulicama grada, te tugaljive i uske tamnice, gdje ih se obasipalo prezirom, gdje su im se na dušu nabacivali uvredama, i gledali su silnu važnost svoga rada i to im je razjašnjivalo sveto pravo, što imahu da budu gospodari života, njegovi zakonodavci, njegovi stvaraoci. I tada u novoj snazi, u blještavoj jasnoći pokaza im se riječ, koja je kadra da oživi i ujedini: — Drug!

I usljed lažnih riječi sadašnjosti odjeknu ona kao navještenje budućnosti, novog života svima jednako pristupačnog. — Je li on daleko ili blizu? — upitaše se i razumješe, da je to ovisilo o njihovoj volji, jer oni mogu da se približe k slobodi, kao da joj i uspore dolazak.

(Slijedi).

pa bilo kakav historički momenat proživljavao, zamisli i izvrši djelo pa i najmanjeg nasilja na sveta i neporočna prava opstojanja i slobode bilo koje skupine ljudskih stvorova: — bila ta skupina najnaprednija država, bilo najneprosvjeljenije pleme.

Zločina protiv tuđih prava opstojanja i neovisnosti, koja su običajna kad se radi o postignuću narodnih ciljeva robskih naroda, moguća su i u slučaju, kad podjarmljeni narod, želeći da postigne narodni cilj svog oslobodjenja, ni malo ne oklijeva da potpomaže zarobljivanje drugih nesretnih naroda na korist svojih sadašnjih tlačitelja. Ovakav su nacionalizam bili zamislili i pokušali provesti različiti Talijani, kad su u doba robstva talijanskog naroda, htjeli postići cilj narodnog oslobodjenja protiv austrijske vlasti, potpomagajući zarobljivanje naroda na balkanskom poluotoku u korist Njemaca. Ovakav su nacionalizam pokušali provesti u današnje doba i mnogi Francuzi, a da bi oslobodili robsku i potlačenu Elsas — Lotaringiju od njemačke vlasti.

Ali ovakav je nacionalizam ciničan, gadan. Takav nacionalizam nova znatnost međunarodnog prava i politike nemilo odbija u kojegod doba i na kojegod mjestu. Svaki narod, koji je zaista kulturni i viteški — pa bio koliko rob i potišten — nesmiye nikad ni zamisliti, ni pokušati provest takova šta. Sve je depuštano jenom narodu u prvom i teškom času afirmiranja njegovog nacionalizma, to jest u času ostvarivanja prvog i najvećeg od njegovih prava, koji je izvor i baza svih ostalih prava — prava neovisnosti. Ono, što on u svakom času svojeg robskog i potištenog položaja zamisli i radi, da postigne svoj nacionalni cilj, može sasvim drugčije ispasti od njegovih plemenitih težnja, ali će to biti najpravedniji, najsvetiji, najodvažniji i najslavniji čin, što može zamisliti i dovršiti. Zato su svi narodi složni, kad postavljaju na prvo mjesto između velikih ljudi one sretne građane, koji su imali tu čast, da oslobode svoj zavičaj od tuđe vlasti: — junaci, ako su u tom uspeli — mučenici, ako nijesu; a njihova imena idu kroz vjekove. Ali ono, što se zamisli i uradi u prvom času narodnog afirmiranja, mora da bude posve upereno protiv naroda, koji su protivni takvom afirmiranju, a nikad na štetu nevinih naroda. A narodi nepreporno nevinu su oni, koji nikad nijesu niti snivali protiv neovisnosti naroda, koji su žrtve klete tuđinske vlasti.

S kojeg se je dakle razloga moglo udariti po narodima balkanskog poluotoka, nad kojima su omamljeni talijanski nacionaliste zamislili i nastojali baciti prokletstvo tuđe . . . . vlasti i to u nadi, da će osvetiti neovisnost ponižene i potištene njihove domovine?

Takvog kukavnog i ponizujućeg mijenja nije bio neumrla i dobroćinski genij Camilla Cavour-a. On, kad je imao čast i sreću da iznese pred kongresom u Parizu uzroke talijanske neovisnosti, ne samo da je bio daleko od toga da počinu takav nacionalni zločin, već se je toplo i blagodarno zauzeo za prava dunavskih knježevina.

— ar —

Splitski radikalizam.

Na ove retke ponukao nas je najzadnji korak splitske akademske omladine, te toga radi počecemo s njome, uzevši je za jedini primjer splitskog pravog radikalizma.

Danas u gradu postoji „Hry. akad. Klub“. Istina, istupio je taj klub ple-

som „fracka i smockinga“, ali zato je otvoreno kazao svojim narodnim prijateljima, da ne će njihova društva, da ih prezire i omalovažuje baš tom malenkušću, što im za ples nije poslao poziva. Ovim su omladinci htjeli upozoriti i svoje starije, da je zlo što sjede po kafanama za istim stolom i bratime se s onima, koji su jučer skoro zapovijedili, da se puca na mirno gragjanstvo Splita, samo toga radi, što je ovo klicalo svojoj braći, i što je oduševljenjem pozdravilo slogu dalmatinskih prvaka. Kazala je akad. omladina, da Hrvat mora uvijek prezirati onoga, koji radi svoje karijere stavlja na kocku živote prvih naših gragjana!

I omladina je uspjela. Uspjela je i ako je bila ostavljena na cjedilu od sveg splitskog činovništva i starog gradjanstva.

Ovim svojim pokusom otvorenog radikalizma upoznala nas je omladina sa jednom žalosnom istinom; naime, da je Szilvasovo i Marulovo činovništvo u Splitu slično Cuvajevom u Zagrebu (čast iznimkama!).

Trebalo je uz to da naš „Zvonimir“ djelom kaže u lice omladini: „Vi djeco, nijeste ni mogli plesom uspjeti, dok ste njime demonstrirali. Ugledajte se u nas, kako ćemo se lijepo zabaviti i uz g. Szilvasa, i uz g. Maroli, i uz g. Šporna, pak ako ćete i uz bajonete, što su nekidan bile na nas naperene, pa da vidite, u nas — banic!“

Ovdje ne možemo, a da ne spomenemo i držanje zadarskih omladinaca, koji su na svoj ples pozvali — grofa Attemsa! To je ona zadarska omladina, koja je pred sami rojesec dana razaslala svojim kolegama po Dalmaciji onako gromopucateljni proglas, kojim ih poziva na jednu „veliku protestnu skupštinu“!

Eto, dakle, koliko vrijede svi splitski pozdravi, govorcancije i manifestacije ratujućoj braći; eto, koliko vrijede gromopucateljni proglaši zadarske ak. omladine! Narod se ne oslobadja *neiskrenom* pjesmom i proglašima!

Da je „Zvonimir“ slijedio lijepi primjer naših akademičara bio bi u njih ulio više snage za buduće borbe protiv naših Cuvajaja! Ovakvo se je onaj dobri utisak njihovog slobodarstva pokvario, a mladima dao se je jedan razlog više, da starije zamrže.

Mladji se u ove grdesije starijih ne će ugledati, već će neustrašivo poći dalje svojom stazom bez obzira — da rade i odgajaju svoje vrste čeličnjake i karaktere . . . .

Omladinac.

Slava Erazmu Barčiću!

Ovih dana umro je od kapi u 83.oj godini svoga života jedan od najstarijih naših narodnih boraca, Nestor hrvatskog Sabora, plemeniti Erazmo Barčić.

Hrvatska porodica Barčić živila je već na Rijeci u 16. stoljeću, a bila je vrlo ugledna. Iz ove porodice proizašli su mnogi odlični ljudi, a ponajveć patriciji i kanonici.

Barčić je svršio početne nauke u rodnom gradu Rieci, a tu je takodjer polazio i svršio gimnazijalne nauke u latinskom jeziku. U Zagrebu je pako slušao daljnje nauke na pravoslavnoj Akademiji, budući je odlučio posvetiti se pravosuđu.

Burne godine 1848. osvoje Hrvati Rieku pod Banom Jelačićem, a Riečani su morali priznati vlast hrvatske vlade u Zagrebu. U to doba borio se već Barčić kao mlad vojnik za hrvatska prava na Rieci, i neustrašivo je i odlučno odbijao navale izrodjenih Riečana, kojim on bijaše trn u oku.

Politički i burni događaji šestdesetih godina u velike su uplivali na mladoga Barčića, jer on nije mogao mirne duše gledati

politički proces, koji je tresao temeljima austrijskoga apsolutizma, koji se već počeo rušiti, da dade mjesta zakonitom i pravnom ustavu slavne i starodavne kraljevine Hrvatske.

Godine 1861. u hrvatskom saboru ustaju dva odlična muža na obranu hrvatskih prava i zagovaraju naš državopravni položaj i odnošaj naprama Ugarskoj i Austriji. Ta dva muža bila su: Kvaternik i dr. Ante Starčević. Erazmo Barčić, tada još dosta mlad, u naponu prve muževne dobe, utjecao je izravno na političke događaje u Hrvatskoj.

Barčić je ušao prvi put u hrvatski sabor godine 1865. (perioda 1865.—1867.). On stupa među prve redove i boriocne stranke prava, tada još vrlo nemoćne, koja se tekar kasnije razvila. Iz te prve dobe svoga javnoga političkoga djelovanja nije nam Barčić ostavio nikakvih saborskih govora, ali on se kasnije na našem saboru izicao kao vješt parlamentarac i pronicavi interpelant.

Mnogo je Barčić nastojao, da Rieku spasi Hrvatima, ali sva njegova patriotska nastojanja ostala su bez uspjeha, jer Riečani vazdu naginjahu k Ugarskoj, tražeći u njoj svoga moćnoga zaštitnika, od kojega nastojahu iznuditi materijalne koristi.

Erazmo Barčić je uvijek aktivno djelovao u našoj hrvatskoj politici, za to ga i punim pravom smatrahu primorskim prvakom. Malo tko odlikovao se tolikom požrtvovnosti, priegorom i samozatajom u političkoj borbi i u vodstvu naroda, kao Erazmo Barčić, koji je znao u svakoj zgodi svojim govorničkim darom osvojiti srca primorskih sunarodnjaka svojih, te im otkriti sva čuvstva svoje plemenite i rodoljubne duše. Za nagradu i priznanje njegovih vrlih zasluga, primorsko pučanstvo odlikovalo ga svojim povjerenjem izabrav ga svojim narodnim zastupnikom. Najveći dio Barčićevog zastupanja pada u doba banovanja poznatoga grofa Khuen-Hedervarya. Silnik Khuen bio je sve sile napeo, da predobije bakarski kotar, ali, uza sva mićenja, bajonete i nasilja, nije mogao za sebe rekrutirati poštenog i sviesnog primorskog pučanstva u gradu Bakru i kotaru bakarskom.

Barčić je bio osobiti prijatelj sloge između Srba i Hrvata, pa je i na tom polju mnogo poradio. Bio je član hrvatsko-srpske koalicije, te je na njezinom programu bio biran po više puta u hrvatski sabor kao narodni zastupnik. Na saboru je najviše zastupao grad Bakar. Njegovi uzori bili su muževi iz dobe oslobodjenja Italije, pak prožet idejama njihovim bio nam je pravim učiteljem.

Barčić je bio oduševljen pristaša srbsko-hrvatskog narodnog jedinstva. Godine 1892., nakon izstupa iz stranke prava, pisao je Barčić: „Za mene nema između Hrvata i Srba nikakve narodnostne razlike, jer ljudi, koji govore kao Hrvati i Srbi jedan te isti jezik, ne mogu i niese drugo nego jedan te isti narod. Po mojem nazoru, tko vriedja Srbina, vriedja i Hrvata“. Barčić je mnogo radio za slogu između Srba i Hrvata pa je napokon to svoje političko načelo prenio i na publicističko polje.

Erazma Barčića nema više među živima! Zapečatila je smrt za uvijek ona usta, koja su neprijateljima i tiranima hrvatskog naroda muževno doviknula: Dolje nedostojni!

Slava Erazmu pl. Barčiću!

Bilješke.

Zašto je Meštrović otišao iz Austrije? Pod tim naslovom nosi literarni prilog „Časa“: „Besedy Časa“ dneva 28 ožujka jedan kratki člančić. Konac je njegov bio od cenzure zaplijenjen. On donosi razgovor, što ga je prof. Klimt, utemeljitelj Secesije bečke i Sveze austrijskih umjetnika imao sa umjetnicima mađjarskim u Budimpešti, gdje je bio njihovim gostom. Taj razgovor bio je štampan u „N. Bud. Abendblatt“ 18/III, t. g. Odatle ga prenose „Besedy Česu“.

Ne znamo, koliko je istine u tom razgovoru, nu svakako je zanimiv početak članka, što ga je donio taj mađjarski list. On glasi ovako:

„Ivan Meštrović držan je ima nekoliko godina uz Rodina i Mayola najvećim kiparom na svijetu. Silni, i veliki umjetnik, koga slavi cijela Europa, stanuje sada u Rimu, gdje njegova velika i mala djela bivaju kupovana od dvora dolje“.

Ovo donosimo, da naši vide, ko je Meštrović i kako je cijenjen.

Rusija za Crnogoru. Nekidan je ministar vanjskih djela, Sasonov izjavio prvaci-ma stranaka, da je odlučeno i da Rusija na to pristaje, da Skadar mora pripasti Albaniji. Makar ga uza sve dosadašnje žrtve za i dalje još veće osvojila Crnogora, uzalud sve, Crnogora će morati iz Skadra izaći.

Javno mnijenje, vodjeno od Slavjanofila, silno je uzbudjeno zbog tog držanja službene Rusije. Po ruskim većim gradovima prave se demonstracije protiv službene Rusije a na korist Crnogore. Na tisuće naroda pod barjacima prolazi ulicama i nosi table na kojima piše: „Skadar Crnojgori“, „Krst na sv. Sofiju“. Na svim mjestima pozdravlja se balkanski savez. Sve novine pišu u tom smislu, napadajući Sasonova.

Ova struja zahvatila je svu Rusiju, a i vojnički krugovi njome plove. Zahtijeva se javno ođstup Sasonova, na čije bi mjesto imao doći Čarikov ili Hartvig, poklisar u Beogradu. Lako da ovoj moćnoj slavjanofilskoj struji padnu žrtvom osim Sasonova takodjer i poslanik u Beču i u Carigradu.

Ovaj pokret u Rusiji, pri kom sudjeluju i vojnički krugovi, veoma je značajan i pogibeljan. Sličan pokret bio je u njoj prije rata na Balkanu godine 1877—78, kadno je javno mnijenje prisililo službenu Rusiju na rat, a dne 24 travnja 1877. car Aleksandar II. izdao u Kišenjevu ratni proglas.

Skadarsko jezero veliko je za 335 četvornih kilometara, a lice njegove vode visočije je od mora za deset metara. S morem ga spaja Bojana. Pod najjužnijim uglom jezera, a na Bojani diže se Skadar, u koji će da ovih dana udje srpska i crnogorska vojska.

Veliki oprez poručuju (u bečkoj „Die Zeit“) Austriji iz Rima glede savezništva Italije i njezinog držanja prema balkanskom savezu: Jer ako je službena Italija lojalna saveznica, ali zato čitavo javno mnijenje i čitava štampa talijanska prati najvećim simpatijama napredovanja saveznika balkanskih, te je spremna da oduševljenjem zaklikće na glas da je Crnogora osvojila Skadar, jer gleda krivim okom demonstracije i presije velesila poduzete proti Crnojgori. Narod talijanski voli Nikolu, oca obljubljen talijanske kraljice Jelene i vidi u Crnojgori Pijemont Jugoslavena, a borbu junačkih Crnogoraca smatra sličnom borbi svojoj proti Austriji za oslobodjenja. Samo gabinet ministarski na golemim ledjima Giolittia može da prkosi ovom jednodušnom javnom mnijenju talijanskog naroda, pak Austrija — piše „Zeit“ — mora biti vrlo oprezna i dobro paziti na saveznicu Italiju, koja bi pod pritiskom javnog mnijenja malo mogla da joj pomogne u budućnosti.

Odlična naša jugoslavenka iz Trogira sa zanosnim oduševljenjem pozdravlja zadnji naš uvodnik „Šumi Marica! . . . te blagosivlje ruku, koja je onaj članak pisala. Ta zanosna rodoljupkinja, u koju bi se imale ugledati sve naše žene, pozdravlja naš rad ovim krasnim stihovima:

„Al nam jedno oteti ne mogu:

„Duh i radnju na duševnom polju!

„Duh će vodit u budućnost bolju,

„Rad dovesti slovinsku nam slogu.“

Predsjedništvo Zemalj. Gospodarskog Vijeća Kraljevine Dalmacije poslalo je našem uredništvu poziv za svečani otvor i posvetu svoga doma, koje će se obaviti na 13 tek. mj. u 11 sati pr. pod.

Društvo „Marjan“ u Splitu poslalo nam je desetgodišnje izvješće o svom radu i

gospodarskom poslovanju kroz prvi decenij njegovu opstanka od god. 1903-1913. Ovo vrlo korisno društvo preporučamo toplo svojoj našoj čitalačkoj publici, pozivajući i naše građanstvo da se po primjeru Splitskoga zauzme svojski oko unapređenja našeg Šubičevca.

Brošuru „O našoj malenoj Dalmaciji“ od A. Bega, pisac neće izdati kao drugi svezak „Biblioteke za Naciju“, nego kao 3. broj Knjižnice „Naprednjaka“.

Internacionalni položaj. Suglasne vijesti iz svih predstolnica Europe uvjeravaju, da su se velesile nakon otpora Crnogore odlučile da Crnagora ipak popusti u pitanju Skadra, da joj: 1). ustupe 10 kilometara albanske obale. 2). ravnice između skadarskog jezera i Bojane. 3). gospodarstvene naknade u vrijednosti od 20 a po nekima i 30 milijuna. Incijativu je dao talijanski kralj. Austrija se do sada nećka. Ruski i talijanski poslanici na Cetinju konferirali su jučer sa kraljem Nikolom, te je nakon te konferencije uslijedilo krunsko vijeće, čiji se zaključci drže tajnim. Velesile kušaju predobiti za sebe i ostale balkanske saveznike e da i oni savjetuju Crnogoru da popusti. Za ovu uslugu evropska je diplomacija pripravna poduprijeti zahtjeve balkanaca u pitanju ratne odštete. Kako je naravno, ovako nastojanje evropske diplomaciji, izgleda da neće biti bezuspješno.

Dopisi.

Solin, travnja 1913.

Na dan, kad se je vijest raširila po Splitu i cijeloj provinciji da je Skadar pao u Crnogorske ruke, bilo je neopisivo veselje. Po Splitu su djaci i ostalo građanstvo nosili na prsima srbske vrpce u znak pobjede Crnogoraca i Srba. Istoga dana trefio se u Splitu Josip Benzon koji je također nosio srbsku vrpcu na prsima, te kad je prispio kući u Solin, opazi ga jedan F. službenik i otrča na svu prišu do žandarske postaje, te prijavi stvar poštovodji, koji su odmah došli; dvojica su naišli na spomenutog Benzona i u ime zakona stadoše vikati srditim glasom: „Zašto to nosiš na prsima?“. Odgovori „Zato, jer je danas pao Skadar“. Nato drugi žandar povadi knjigu, daše im: piše Dok je ovaj pitao za ime i zanimanje, poštovodja dade tako jaku čušku Benzonu, da nije bio u stanju više stati na nogama i reče mu: „Evo ti to srpsko svinje!“ i druge bezobrazne riječi izgovarao je taj poštovodja, vičući, da nismo u Srbiji već u Austriji. Odgovoriše mu: „Ako smo u Austriji tužite, al ne smijete tući!“ Suvise je žandar sabljom na Benzona mahao, kao da je Kraljević Marko, a kad tamo vjetar ga tura. Stvar je predana Državnom Odv. Mislimo, da će svaka s vremenom doći na svoje mjesto.

Prisutni solinjanac.

***

Iz Novalje.

Pošto Novalja podpada krčkoj biskupiji, a tako mi uživamo blagodati klerikalizma poput onoga u kranjskoj, jer je naš presvijetli Mahnić čistokrvni klerikalni kranjski fanatik: Mi smo mu se potužili pismeno osobno, a najposlje smo u Splitskoj „Slobodi“ i u „Riečkom Novom Listu“ u više navrata iznijeli furtimaške demoralizacije, pak nije ništa pomoglo, a sam se je presvitli mogao da uvjeri, kada je bio u Novalji da su istiniti naši navodi, ali je sve uzalud jer furtimaška demoralizacija ne popušta u Novalji. N. pr., i poslje javno iznešenih škandala Bonifačić-Zec i t. d. naš je za nesreću župnik t. j. njegova kuća bila pozorištem demoralizacije između njega i sluškinje, a poslije, između otca mu i sluškinje, tako da mu se je dogodilo sa otcem i sluškinjom, kako i tirolcu koji je popio dvolitru crnog vina, a kasnije, prije nego je počeo piti dvolitru bjelog, rekao je: „Ako se nebudu oboje slagali u nutra, bacit ću jedno i drugo na polje“. Tako se je zbilja dogodilo sluškinji i popovome otcu. Župnik ih je istjerao:

Dugo je gosp. župnik na taj način bio bez ikoga i iz krčme dobivao jelo, ali mu je opet uspjelo dobiti se sluškinje s kojom mu želimo da bude sretniji, a da bi što i bilo, da ne bude barem javno kao do sada.

(Stigla je isti dan popu skupa sa novom sluškinjom i nova oprema i pokućstvo, te je svak po selu pitao, kada se „plovani“ ženi? Op. Sl.).

Drugi put ćemo o učitelju.

***

Razgovori i sličice iz Trogira.

Šećem se po ubavim drvoredima, koji su zasadjeni nastojanjem našeg zauzetog gradonačelnika.

Zbilja — blagoslovljena je ruka ovo uradila, pa joj moramo da čestitam — rekoh ja, da me mogao čuti i naš Tomiša, koji se također šetao u gradskim nasadama.

„Fajen Isus!“ — poviče on. „Vazda“ — odvratim mu ja.

„Lip dan, Tomiša — nastavim ja — da je divota prolaziti vrime u ovim djardinama, što ih je dao zasaditi nas poteštati“.

— Ne samo poteštati, već gospodin poteštati, o se ti vuol gospodin načelnik, — dodao Tomiša.

— No, za Boga Tomiša, ma otkad tako?

— Ca-a. — vi ne znate nista. Gospodina načelnik hoće da ga se zove tako. Velika je to glava. Stiman i u Becu. Mogu bi i meni urediti ono, šta su mi gospoda odnili“.

— „No, no, ne aviliji se Tomiša. Vidija sam ga malo pri na pijacu s jednim generalom iz Beca, di je pasa u komu, da mu pokaze antikitati nase. Poj tamo, pa mu konsenjaj stvari, da ih preda onome coviku“.

Tomiša me posluša. Ja pak podjoh na obalu da prisustvujem odlasku parobroda. Ali kojim ću putem. Ta najbolje je preko batarije. Uprav, kad stigoh na obalu, otputio se parobrod s obale, da krene dalje. Priličan je broj svijeta bio na obali. Pa tko da ne uživa šetajući se među stablima, koji evo rese i obalu.

Ono svijeta, što je bilo na obali pri odlasku parobroda, pokazivala je neko osobito veselje, kad u to opazih gosp. načelnika, gdje se u nekakvom zadovoljstvu vas razigrava. Za stalno se dogodio kakav izvanredni slučaj.

Mogao si doskora opaziti kako seže za rupcem u džep, no ne iz kakve druge potrebe, već da razdijeli bradu. Malo zatim vidiš — pričinja ti se da je zastava na standardu — kako mu se lepršajni pramenovi brade preko ramena. Ne mislite, da je to od vjetra, koji duva; ne — to je od žurbe, koja ga goni, da brže dojavu Antoniju u Spljet, da je naš grad imao posjet u osobi Schemue, koji da je pohvalio gosp. načelnika na njegovom zauzimanju za grad.

Zbilja lijepa pohvala, i ja se ponosim, jer vidim podičen moj grad. Bit će se valjda gosp. načelnik preporučio za kakvu potporu, a može se nadati tim više, što će biti objavio u službenom glasilu, da će obćinu odijeliti od Dalmacije i pridružiti je kojoj nje-mačkoj ili madjarskoj provinciji. I tim će naš puk bez sumnje napredovati u kulturi; ali ne samo u kulturi, već i u čistoći, jer tada t. j. kad ne bude općina hrvatska nego njemačka ili što drugo, biti će zabranjeno kaljati ulice i izlijevati bilo kakvu vodu pod pedipsom globe ili tvrdog zatvora. Ta pak naredba i sada postoji, no gosp. načelnik bit će zaposlen drugim poslovima, pa nema vremena da sve privede kraju. Pa i silno neraspoloženje napravim njemu prijeći ga, da vrši svoju načelničku dužnost, jer bi se tim mogao zamjeriti mnogima: i bratu i rođacima i prijateljima. Kad bi gosp. načelnik znao, kakovih ima ulica u gradu, s kojim se ponosi, da ga je očistio, to bi on zbacio sve obzire i tu gdje je najpotrebnije upotrebio svoju vlast. Ali sa svim tim da on to sve znade, nit se ne miče. A da on znade ili da bi morao znati jamči nam to, što su neke ulice već evo dvije, tri godine javno smetište.

Može li te se gosp. načelnike ponositi, da ste očistili grad, računajući dakako i ta mjestu, jer i ona spadaju na grad?

Prije se uredjuju ulice t. j. nutrina grada, pak onda se dajte gosp. načelnike na nešto romantičnijega, kao što je zelenilo, koje bi imalo resiti grad izvana. Tada ćemo vam moći i mi čestitati na vašem silnom zauzimanju oko napretka grada, pa onda ćete postati i mali liječnik — no pardon! ja vas vrijedjam, kad kažem, da ćete postati mali liječnik — vi ćete postati liječnik cijelokupne medicine, jer znati ćete, da je temelj zdravlju čist i nepokvaren zrak. Želimo vas i u tome vidjeti, a za dekoraciju se ne bojte! Bit će jedna više na prsima. Zar da propustite prigodu? Dekoracije nijesu sramota nego čast, do koje dolaze samo zaslužne osobe — kažu neki.

Trogir, koncem veljače.

Čuk sa zvonika.

***

Iz Dubrovnika, travnja 1913.

Između ostalih gradova u Dalmaciji nije ni Dubrovnik zadnji u šikanacijama i progonstvima po sistemu. Sve redom ide: prvo se počelo progoniti omladinu, a kad se istijem nije uspjelo, onda se počelo sa disciplinarnim istragama (i proti nekih savjetnika!) Podigla se obtužba proti D.r Mići Mičiću, jednomu od naših prvaka, proti Luki markizu Boni, radi govora izrečenih prigodom skupštine u slavu pobjede balkanskih naroda. Obtuznica je već ušla u kriepest. Pogovara se da će za ovaj proces biti određen Linz u Austriji. Prigodom pada Drinopolja omladina je upriličila veličanstvene manifestacije u slavu balkanskog Saveza i pobjedničke vojske. Sve je svršilo u najvećem redu, tako da nije trebalo ničijega posredovanja. Ali sutra dan poglavarstvo pozove svu silu omladinaca i bez ikakvih preslušavanja osudi ih od 2 do 15 dana zatvora. Danas su opet svi dobili pozive od suda, te sutra moraju ići pred sudca istražitelja. Ali sve te kazne, svi progom koristit neće. Mi u Dubrovniku svi smo jednodušni, te sva kopcanja Crnica i raznih sluga sistema neće našu jednodušnost pomutiti. Sokoli nas kad između naših najagilnih i najboljih pristaša vidjamo četvrti bivših frankovaca kako oduševljeno propagirati ideju narodnog jedinstva; vidjamo Srba radikala gdje predava u pomen pok Ante Starčevića. Glazbe, koje su vječno prepirale se, stopile su se u jednu. Mislim da nije daleko ni onaj čas, kad ćemo sva naša sokolska društva stopiti u jedan jedinstveni jugoslavenski Sokol.

Iz mjesta.

C. k. drž. odvjetništvo u Šibeniku tuži sada i Dr. Agatona Bega, odv. kand. radi prestupka strke prigodom raspusta šibenske općine. Odgovorni nrednik „Naprednjaka“, Ante-Vjekoslav Trinajstić tužen je također od Drž. Odv. jer da je počinio prestupak predviđen u § 24. Zakona o štampi, a kažnjiv globom od K 100—1000 time, što je uspijese zabrane izrečene sudbenom presudom, redovito objavljene u zvaničnom listu, objelodani štampanjem u br. 4. „Naprednjaka“ u članku pod natpisom „Gospodinu uredniku lista die Zeit“ (pismo Mestrovica), koji su bili prethodno zaplijenjeni u br. 10. „Slobode“.

Spomenuti članak bio je preštampan iz časopisa „Dubrovnik“, u kojemu nije bio zaplijenjen.

Upravo su do sada tuženi: D.r V. Iljadica, predsjednik mjesnog odbora H. P. N. S., D.r A. Bego, provizorno predsjednik društva „Kola“, V. Trinajstić odgovorni urednik „Naprednjaka“ i još neki odličniji — naprednjaci!

Što je sve zabranjeno u Šibeniku? Zabrane i ukazi sa strane mjesne političke i

redarstvene vlasti na dnevnom su redu i sistem neumorno radi Bachovim patentama, redovitim zapljenama, optužbama proti voj-djama, a ukazima protiv građana, kao i proti psima i mačkama.

Tako je nedavno u jednoj svojoj naredbi mjesno C. k. Poglavarstvo našlo skodnim da naredi za vrijeme od 4 mjeseca slijedeće veterinarsko-redarstvene mjere za cijeli kotar Šibenik, i to: 1). Držanje u evidenciji i obilježivanje pasa uredovnih markama prvršenim na ovratnicim ili prsnoj opremi; 2). Psi imadu se vozati o čvrstom lancu i imadu nositi sjegurnu mrežu na gubici, koja isključuje mogućnost ugrizenja; 3). Zabranjeno je slobodno skitanje mačaka; 4). Lovvački psi smiju se samo dok love pustiti slobodni; 5). Naredjuje se, da se ubiju svi psi i mačke, što bi se zatekli u opriječnosti sa izdanim propisima. — — —

Upravo za pse i mačke! A za nas građane:

C. K. Kotarsko Poglavarstvo smatralo je shodnim da u Šibeniku zabrani svako okićenje zgrada zastavama, barjacima, sagovima i sličnim, kao razsvjetljenje prozora, te opće svaku manifestaciju političke naravi, jer da „proiztiče iz opetovnih vijesti jednog mjesnog časopisa, da se jedan dio građanstva sprema da okiti barjacima i sagovima zgrade i razsvjetli dućane, prozora i t. d.“ što „obzirom na današnje političke prilike nije pripustljivo“.

Prekršitelji ove zabrane biti će kažnjeni po §. 11. iste Povelje globom od 2 do 200 kruna odnosno zatvorom od 6 sati do 14 dana, i to bez obzira na eventualni postupak po opstojecim odredbama kaznenog zakonika. (Dakle kao i Szilvas u Splitu, samo što je tamo zabrana za 3 mjeseca, a kod nas za — vječnost! Op. Ur.).

Zandarm se preneglio. Zadnji put djevojka naše tiskare nosila je nekoliko komada našeg lista za dućane i za pretplatnike. Kad je davala na putu pred kućom ženi pretplatnika Grubišića list, jedan gosp. zandarm skoći, zgrabi ju sakom za ledja, prodima ju snažno i odnese joj sve komade. Gospodin se je morao kasnije uvjeriti, da je pogriješio. Djevojka se tako prepala da se razbolila i imala troška do sad 10 kruna za lijek i ljekara. — Eto, što donese prenegljenost i drmanje. Sad nefali, neg da ju tuže.

Protiv D.ra Iljadice rasprava biće u utorak 15. tek. mj. Čestitamo mu i ovaj dan kao i današnji rodjendan!

Književnost.

Na prikaz: *Savremenik*, mjesecnik društva hrv. književnike br. 4. Sadržaj mu je lijep i raznolik. Preporučamo ga toplo svima. Izlazi svakog mjeseca. Stoji 12 kr. na godinu, za djake 10 K.

„Srpska Omladina“ br. 6 i 7 sadržaj raznolik i lijep. Smailaga Čemalović u uvo-dniku bavi se lijepo o Muslimanima, koje pozivlje, da se zagriju u svom interesu za nacionalnu ideju. Preporučamo!

Obavijesti uredništva.

Gg. pretplatnike, koji nas pitaju za račun pretplate, molimo, da se za čas ustrpe dok ne uredimo stvar spedicije bolje, medjutim nek pošalju, ako žele, što na račun, a list ćemo inače i onako dalje slati. Preporučujemo pretplatu ovogodišnju radi silnih troškova, što ih imamo usljed zapljena, progona i globa.

Glede „Biblioteke za Naciju“, radi koje se neki na nas obratiše, javljamo, da g. M. Bartulica, koji je vodio poslove te Biblioteke, nije više kod našeg lista.

PUČKA ŠTEDIONICA

U ŠIBENIKU

sa K 600.000 - jamčevne glavnice.

Prima novac od članova. Najmanji je ulog K 0:50 sedmično, koji traje 4 godine do uplaćene svote od K 104:—, što predstavlja jednu dionicu.

Prima novce na štednju od K 5:— unapred, te ga ukamaćuje sa 4¹/₂-5% plaćajuć sama rentni porez.

Prima novce u tek. računu, a vrši najtočnije sve naloge vlasnika istih.

Izdaje (samo zajmove članovima) na mjenice, obveznice, uknjižbu i u tek. računu.

Pučka Tiskara

obavlja brzo i cijene

sve tiskarske radje.

Preuzima
novčane uloge

te ih ukamaćuje sa

4¹/₂ 0/0 - 4³/₄ 0/0

na uložne knjižice.

Dionička glavica
80 milijuna

Središnjica u PRAGU,
utemeljena god. 1868.

Pričuvne zaklade
23 milijuna

Uloge u
TEKUĆEM

računu

ukamaćuje prema

sporazumu.

Živnostenská Banka Podružnica u Trstu

Brzojavni naslov:
„Živenstenská“

VIA NUOVA N.º 29.

Telefon:

N. 2157 — 1078

IZVRŠUJE SVE BANKOVNE POSLOVE.

8-52

Lav N. Tolstoj.

„Živi Trup“

drama u šest čina i dvanaest slika.

Cijena 60 para (s poštom 70 para). — Može se dobiti kod

„PUČKE TISKARE“

D.r V. Iljadica i drugovi
Šibenik.

Čast mi je javiti p. n. cijenjenom općinstvu, da sam otvorio u „Širokoj Ulici“, u prizemlju kuće R. Vlahov, svoju moderno urejenu

SLASTIČARNICU

opskrbijenu najbiranim slatkišima, kao što inim predmetima, koji u slastičarnu spadaju: Izragujem na potpuno zadovoljstvo sve vrsti slatkiša prigodom ženidbe, krštenja i t. d. Preporučam za mnogobrojni posjet i bilježim se 12 Stevo Mandić.

OBJAVA

Čast mi je staviti do znanja mojim štovanim mušterijama i cijenjenom općinstvu da sam moj „Hotel Krka“ premjestio na njegovo staro mjesto, to jest gdje se je u zadnje vrijeme nalazio „Hotel Velebit“ koji sada prestaje.

Preporuča se naklonosti starih prijatelja i cijenjenog općinstva, koji će u „Hotelu Krka“ naći sve najmodernije konforte.

Sa veleštovnjem
FRANE CRLJENKO

LADJA NA MOTOR

duga osam metara, motor americkanski 11 HP.
nova, elegantno sgradjena, 6

PRODAJE SE ODMAH.

Za informacije obratiti se: F.lli AMIGONI,
Trst.: Via Madonna del Mare 6, p. t.

PIO TERZANOVIĆ

Šibenik

Velika zaliha za zimsku sezonu

MUŠKIH ODIJELA

Najmodernijeg kroja uz vrlo

umjerene cijene

14-52

NE BOJI SE UTAKMICE.

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA — PODRUŽNICA ŠIBENIK

Centralka DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU - DIONIČKA GLAVNICA Kr.

2.000.000 - PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČICI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTO KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DEVIZE SE PREUZIMLJU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE.

MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERETNICE, ZALOŽNICE, SREĆKE, VALUTE, KUPONE. PRODAJA SREĆAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTIV GUBITKU ŽRIEBANJA. REVIZIJA SREĆAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA - - - - RA BEZPLATNO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA. - - - -

14-52